Status for klima- og klimatilpasningsarbeidet i fylket

Tove-Lise Torve, fylksordførar

Ingunn Bekken Sjåholm, fylkesplansjef

Møre og Romsdal fylkeskommune

Vi vil seie noko om….

- Felles klimamål for fylket, vedtatt i regional planstrategi og fylkesplanen
- Kva verkemiddel har fylkeskommunen
- Status for klimagassutsleppa i Møre og Romsdal
- Forslag til klimabudsjett for fylkeskommunen/fylket i 2022
- Konkrete tiltak som fylkeskommunen prioriterer

Dei regionale måla er bygd på dei tre berekraftsprinsippa + samarbeid er eige målområde

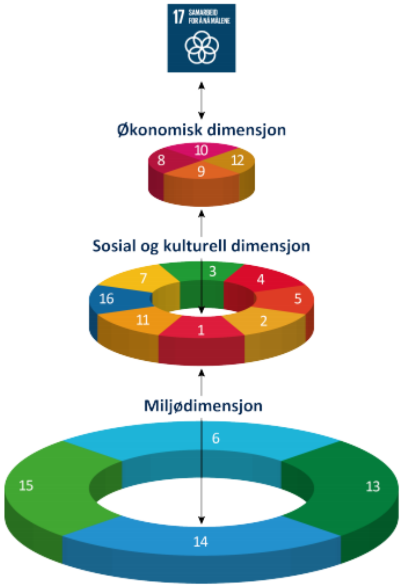

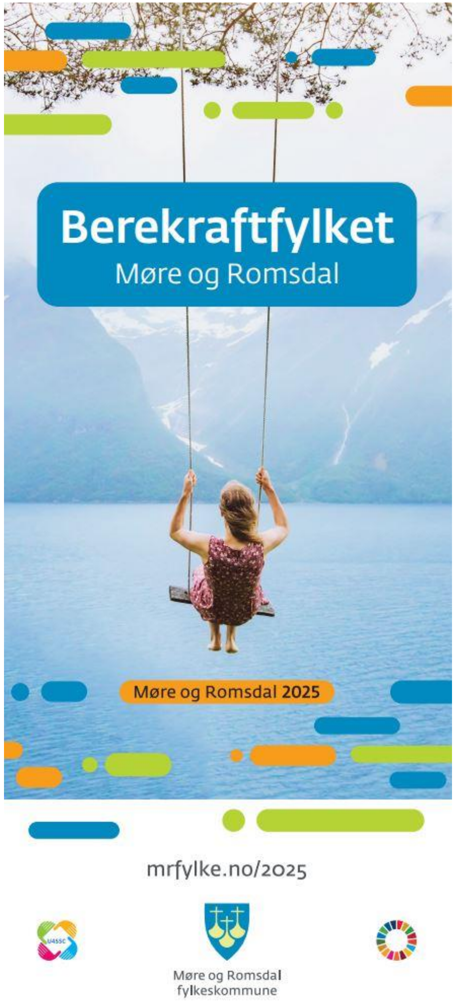

Regional planstrategi for Møre og Romsdal 2020-2024

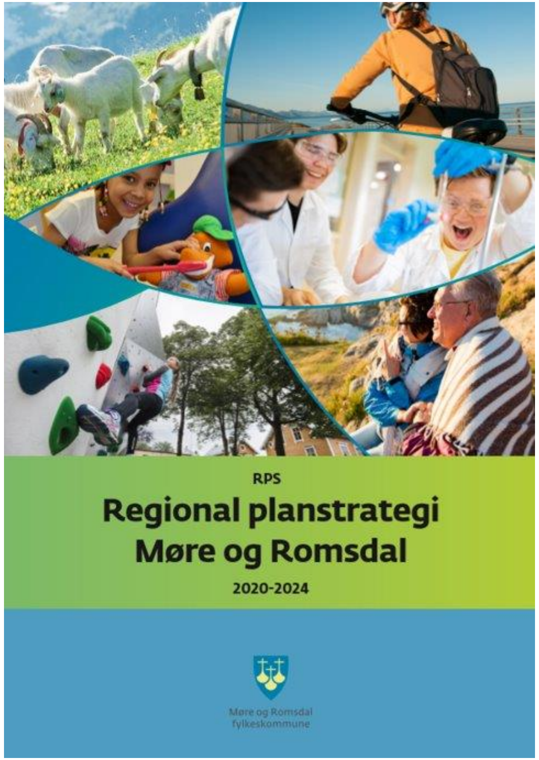

Mål for miljøfylket

Langsiktig utviklingsmål 2 frå regional planstrategi – Miljøfylket

Langsiktig utviklingsmål 2:

Møre og Romsdal skal bli miljøfylke nr. 1

Fylkesplan for berekraftsfylket Møre og Romsdal

Møre og Romsdal fylkeskommune

Fylkesplan for berekraftfylket Møre og Romsdal 2021–2024

Regional plan

Nettadresse til sida Regional planlegging i Møre og Romsdal fylkeskommune: mrfylke.no/naering-og-samfunn/regional-planlegging

Mål for samarbeidsfylket

Langsiktig utviklingsmål 1:
Møre og Romsdal skal vere eit føregangsfylke på samarbeid

Fylkesplanmål
Møre og Romsdal skal:

1. utvikle eit tettare og meir forpliktande samarb… mellom offentlege aktørar, frivilligheit, næringsli… kulturliv for å følgje opp FN sine berekraftmål
2. samordne dei offentlege ressursane og kompetansen for å møte samansette behov hos eldre, barn og unge, innvandrarar, personar med nedsett funksjonsevne og andre utsette grupper
3. samarbeide med europeiske interesseorganisasjonar og aktørar for å bidra til politikkutforminga i EU, hente kunnskap og midlar til utviklingsprosjekt, samt etablere samarbeid med eit «vennskapsfylke» om berekraftmåla
4. ha eit levande lokaldemokrati der alle innbyggarane, uansett bakgrunn, kan vere med å påverke det offentlege tenestetilbodet og delta i utforminga av sine lokalsamfunn

Mål for miljøfylket

Langsiktig utviklingsmål 2:
Møre og Romsdal skal bli miljøfylke nr. 1

Fylkesplanmål
Møre og Romsdal skal:

1. redusere klimagassutsleppa slik at fylket er klimanøytralt i 2030, og bidra til 55 prosent kutt i ikkje-kvotepliktig sektor
2. forvalte sjø- og landareala slik … lagt til rette for berekraftig verdiskaping, basert på ein arealbruk som avgrensar behovet for transport, og hindrar unødvendige landskapsinngrep
3. ha god tilstand på 90 prosent av økosystema både på land og i vatn, og stanse tap av naturtypar og artar
4. bevare viktige landskap, og redusere tapet av verdifulle kulturminne og kulturmiljø til under 0,4 prosent årleg
5. basere auka produksjon og bruk av energi på energieffektivisering, fornybare energikjelder og utsleppsfri energi
6. førebygge at uønskte hendingar skjer, og ha ein fysisk, digital og organisatorisk infrastruktur som er rusta til å takle klimaendringar og akutte kriser
7. ha ein leiande posisjon i utviklinga av ein grøn sirkulær økonomi med høg grad av gjenbruk, og god avfallshandtering

Mål for inkluderings- og kompetansefylket

Langsiktig utviklingsmål 3:
Møre og Romsdal skal vere eit attraktivt og mangfaldig fylke der folk vel å bu

Fylkesplanmål
Møre og Romsdal skal:

1. ha nærmiljø og lokalsamfunn som fremmer god fysisk og psykisk helse, og er prega av tillit, tilhøyrsle, tryggleik og tilgjenge
2. ha ei tannhelseteneste med god kvalitet, pasienttryggleik og høg kompetanse, som gir prioriterte grupper god tannhelse
3. ha spesialisthelsetenester med høg kvalitet som gjer at innbyggarar i alle delar av fylket er trygge på at dei får nødvendig helsehjelp når dei treng det
4. ha eit utdannings- og kompetansetilbod som møter behova i samfunnet og fører til inkludering, integrering, verdiskaping, nytenking og livslang læring
5. ha inkluderande og trygge byar- og tettstader med særpreg, som tilbyr gode bumiljø og offentlege rom, attraktive arbeidsplassar, eit variert kultur- og tenestetilbod, og miljøvennleg transport
6. ha eit kultur og fritidstilbod som er relevant og tilgjengeleg for alle, og frivillige lag- og organisasjonar som skaper mangfald og engasjement

Mål for verdiskapingsfylket

Langsiktig utviklingsmål 4:
Møre og Romsdal skal ha eit internasjonalt leiande næringsliv og ein innovativ offentleg sektor

Fylkesplanmål
Møre og Romsdal skal:

1. ha eit omstillingsdyktig næringsliv som grip moglegheitene i det grøne skiftet og opprettheld og styrkar si internasjonale konkurransekraft
2. skape fleire og betre nyetableringar og løfte fram bedrifter med potensial for vekst og internasjonalisering
3. vere leiande i arbeidet med å skape lokale og miljøvennlege produkt og tenester, basert på lokale ressursar og lokal kultur
4. styrke omstillings- og innovasjonsevna, utnytte digitale moglegheiter, og auke bruken av forsking, internasjonalt samarbeid og innovative innkjøp
5. ha eit transportsystem som er trygt, smart og miljøvennleg, og er tilpassa innbyggjarane og næringslivet sine behov
6. ha eit mangfaldig arbeidsliv som legg til rette for likestilling og inkludering, og som legg reglar og avtalar i arbeidslivet til grunn
7. ha nødvendig nettinfrastruktur og god tilgang på klimanøytral energi for vidare utvikling av nærings- og samfunnsliv

1. **Møre og Romsdal skal:** redusere klimagass-utsleppa slik at fylket er klimanøytralt i 2030, og bidra til 55 prosent kutt i ikkje-kvotepliktig sektor

Møre og Romsdal fylkeskommune

Mål for miljøfylket

Langsiktig utviklingsmål 2:

Møre og Romsdal skal bli miljøfylke nr. 1

Fylkesplanmål

Møre og Romsdal skal:

1. redusere klimagassutsleppa slik at fylket er klimanøytralt i 2030, og bidra til 55 prosent kutt i ikkje-kvotepliktig sektor
2. forvalte sjø- og landareala slik at det blir lagt til rette for berekraftig verdiskaping, basert på ein arealbruk som avgrensar behovet for transport, og hindrar unødvendige landskapsinngrep
3. ha god tilstand på 90 prosent av økosystema både på land og i vatn, og stanse tap av naturtypar og artar
4. bevare viktige landskap, og redusere tapet av verdifulle kulturminne og kulturmiljø til under 0,4 prosent årleg
5. basere auka produksjon og bruk av energi på energieffektivisering, fornybare energikjelder og utsleppsfri energi
6. førebygge at uønskte hendingar skjer, og ha ein fysisk, digital og organisatorisk infrastruktur som er rusta til å takle klimaendringar og akutte kriser
7. ha ein leiande posisjon i utviklinga av ein grøn sirkulær økonomi med høg grad av gjenbruk, og god avfallshandtering

6. **Møre og Romsdal skal:**

førebygge at uønskte hendingar skjer, og ha ein fysisk, digital og organisatorisk infrastruktur som er rusta til å takle klimaendringar og akutte kriser

Også ambisiøse fylkesplanmål om:

- Bruk og forvaltning av land- og sjøareal
- Naturmangfald
- Landskap, kulturminne og kulturmiljø
- Energieffektivisering og fornybare energikjelder
- Sirkulærøkonomi, gjenbruk og avfallshandtering

Møre og Romsdal fylkeskommune

Korleis følgjer vi opp måla?

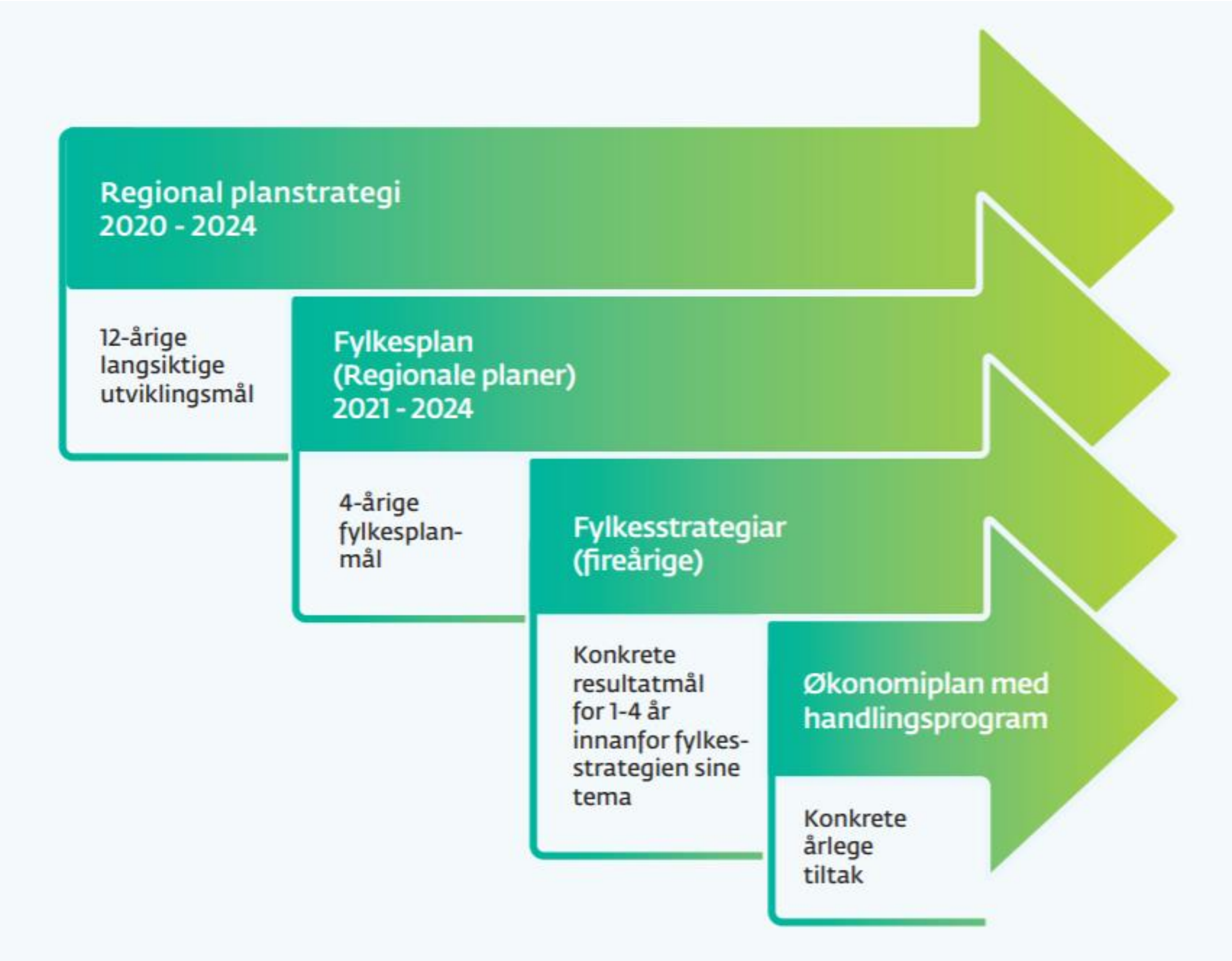

Kva verkemiddel har fylkeskommunen til å nå måla?

Nytte alle rollene våre:

- Samfunnsutviklar
- Myndigheitsutøvar, t.d. planmynde
- Eigar og forvaltar av bygg og infrastruktur
- Tenesteytar
- Tilskotsforvaltar
- Innkjøper
- Talerøyr for interessene til innbyggarane i Møre og Romsdal (demokratisk aktør)

Møre og Romsdal fylkeskommune

Blir lagt fram for fylkestinget i desember

Klimabudsjett – notat til Økonomiplan med handlingsprogram og budsjett for 2022

Klimabudsjett – innhald:

- Historiske utslepp
- Fokus:
    - definere avgrensing
    - definere referanseår
    - etablere referansebane
    - etablere målbane
- Referanseår
- Klimatiltak i økonomiplan 2022-2025 med handlingsprogram og budsjett

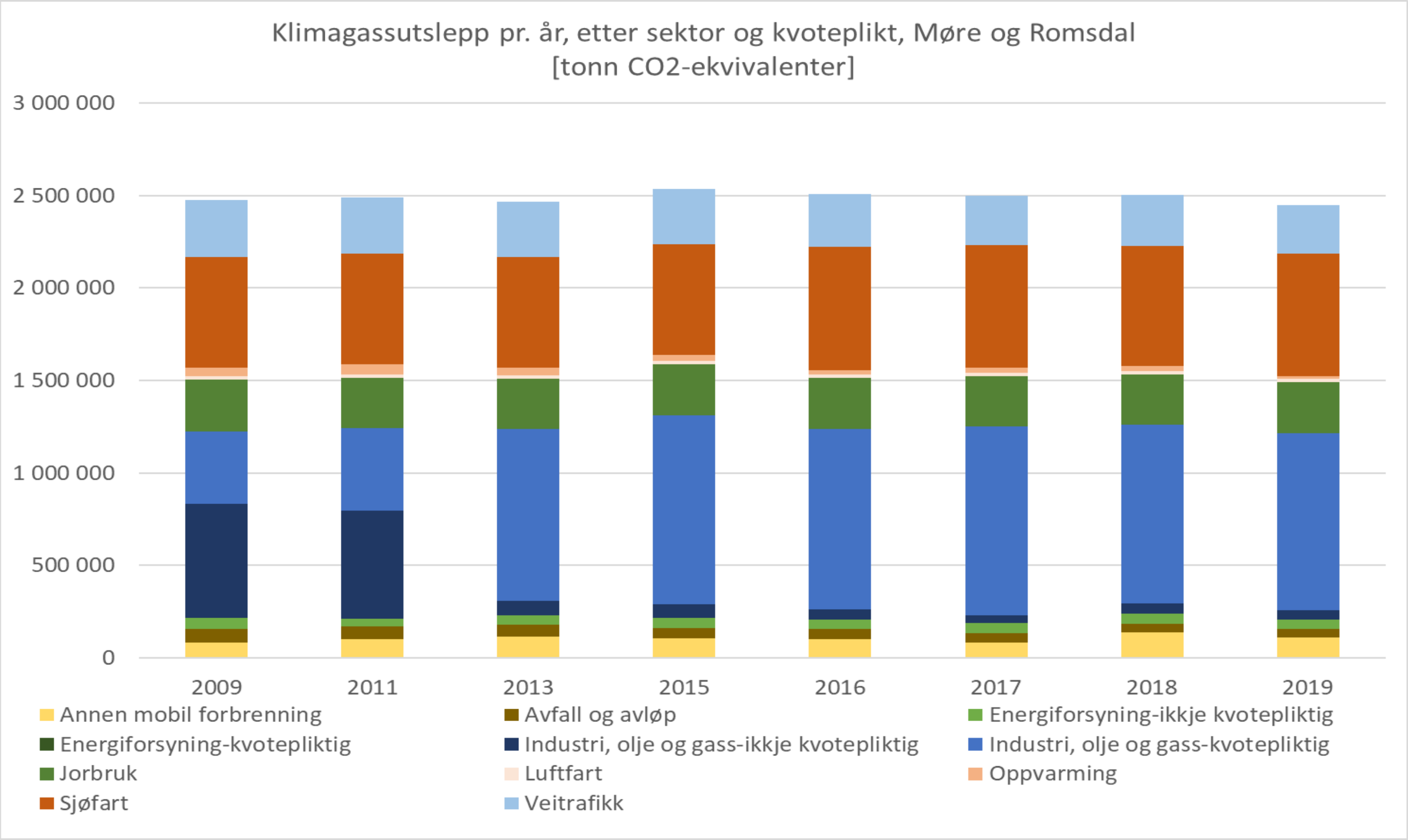
Klimagassutslepp pr. år, etter sektor og kvoteplikt, Møre og Romsdal
[tonn CO2-ekvivalenter]
3 000 000
2 500 000
2 000 000
1 500 000
1 000 000
500 000
0
2009
2011
2013
2015
2016
2017
2018
2019
Annen mobil forbrenning
Avfall og avløp
Energiforsyning-ikkje kvotepliktig
Energiforsyning-kvotepliktig
Industri, olje og gass-ikkje kvotepliktig
Industri, olje og gass-kvotepliktig
Jorbruk
Luftfart
Oppvarming
Sjøfart
Veitrafikk

Referansebane og målbane, ikkje-kvotepliktig sektor, Møre og Romsdal fylke

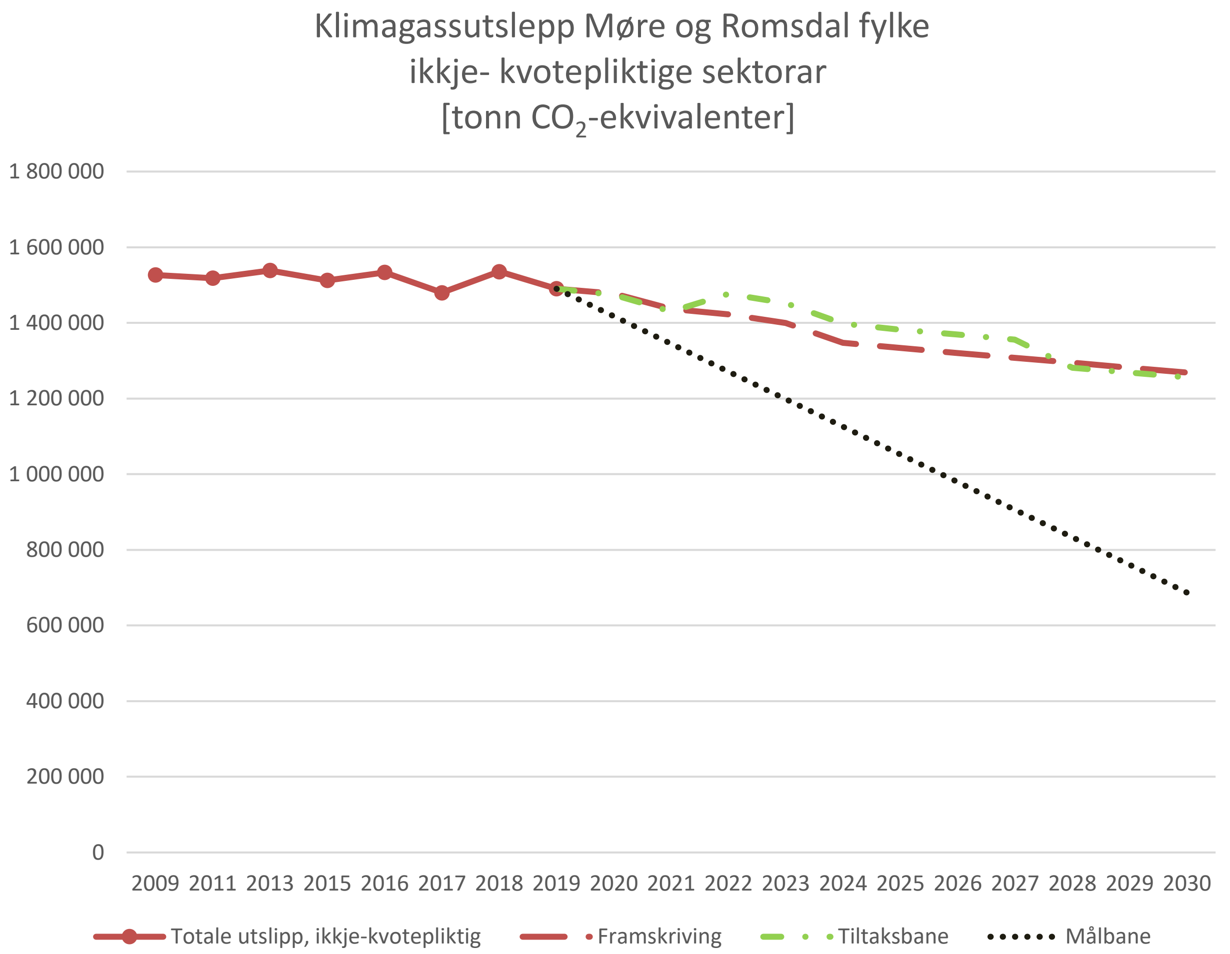

Møre og Romsdal fylkeskommune

Referansebane og målbane for mobilitets- og kollektivtransporten.

Fylkeskommunen tok over ei rekke ferjesamband som følge av regionreforma i 2010, derfor er klimagassutsleppa i 2013 mykje høgare enn i 2007.

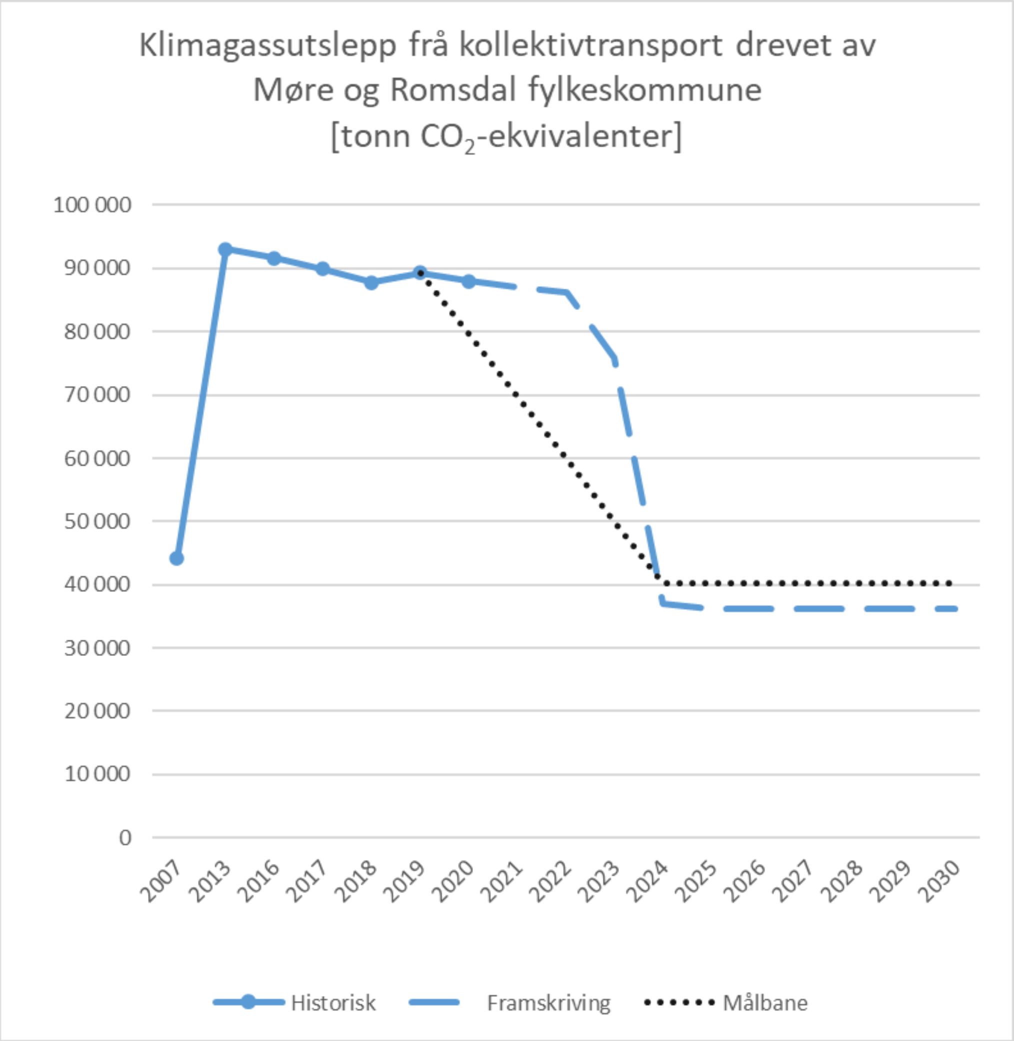

Møre og Romsdal fylkeskommune

Kva er status i kommunane?

Resultat frå Statsforvaltaren si kartlegging i haust – 24 kommunar svart

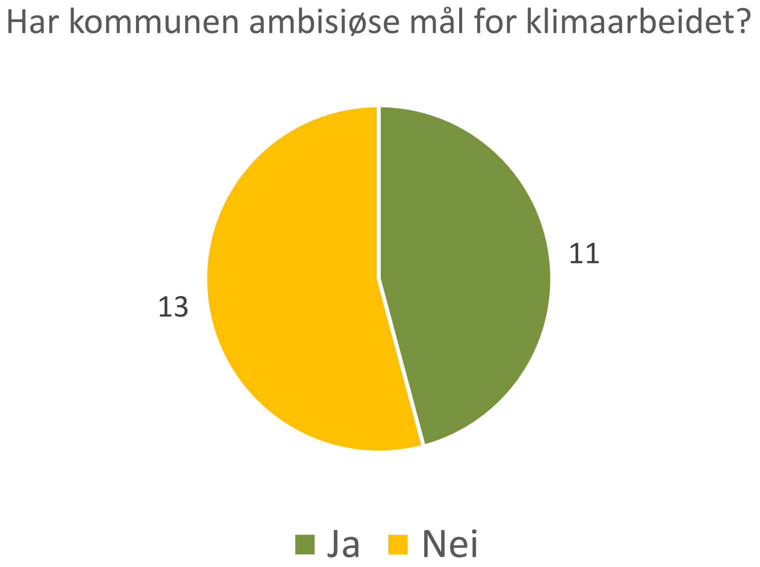

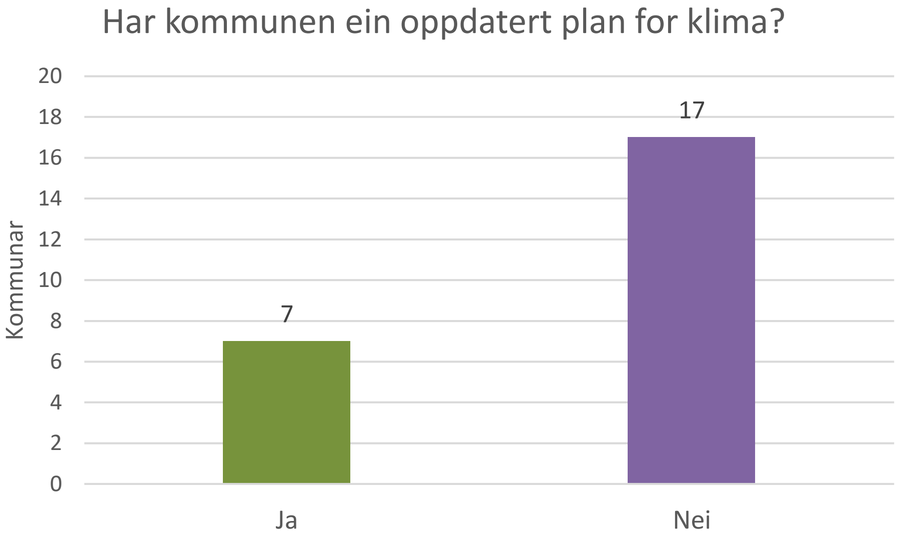

Kva er status i kommunane? Andre funn:

- 54 % har oppretta ei tverrfagleg gruppe eller liknande for klimaarbeidet
- 38 % har ein oppdatert tiltaksplan for klima og energi
- 54 % har utført mange eller store klimatiltak
- 46 % har nytta arealplanlegging aktivt for å redusere klimagassutslepp

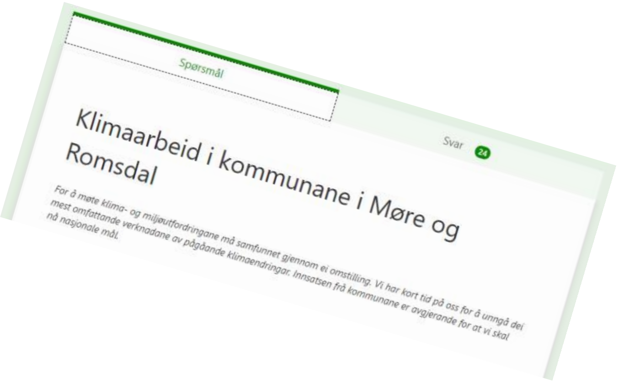

Kva er status i kommunane? Klimabudsjett

- 67 % nyttar klimagassrekneskapet til Miljødirektoratet for kommunen som samfunn
- 33 % har klimagassrekneskap for kommunen som verksemd
- 21 % har klimagassbudsjett for kommunen som samfunn
- 25 % har utarbeidd klimagassbudsjett for kommunen som verksemd
- 58 % skal utarbeide klimagassbudsjett for 2023

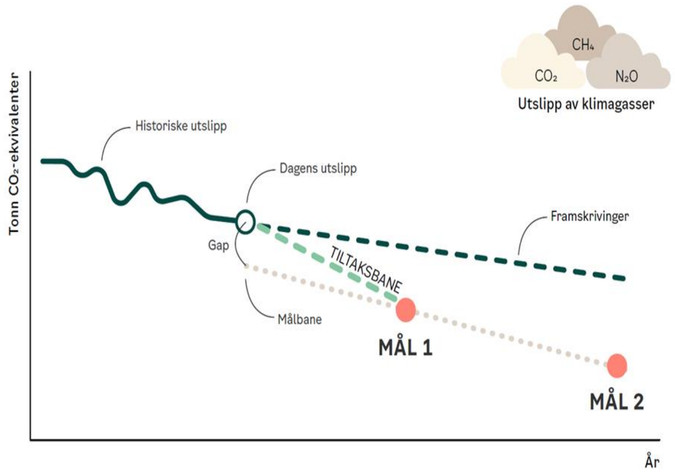

Vi må ikkje miste motet av at nokre tal er usikre eller at enkelte tiltak ikkje gir tydelege utslag på dei totale utsleppa!

MYKJE BRA BLIR GJORT! (men vi må gjere meir….)

- Klimatiltak i økonomiplan 2022-2025 som bidreg til reduksjon i direkte utslepp
- Tiltak for å nå andre energi- og klimamål, klimaomstilling og klimatilpasning

Klimautfordringane krev at vi samarbeider!

17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

- Behov for **betre kunnskapsgrunnlag** til bruk i meir systematisk arbeid med måling av klimagassutslepp og nye klimatiltak
- Mange er i «startgropa»! **Nettverk** for å lære av-, inspirere- og pushe kvarandre
- Hjelpe kvarandre med å følgje med og **levere gode søknader** på nasjonale og internasjonale tilskotsordningar
- **Ny fylkesstrategi** for miljø, klima og energi – arbeidet startar nå!